

Ruotsinkielisten etuisuuksien läpipääsemätön ryteikkö

(Kirjoitus on alkuaan julkaistu kirjassa ”Irti virallisesta kaksikielisyydestä”, 2009)

Suomessa ruotsin kieli merkitsee sitä äidinkielenään puhuvalle etuisuuksia. Usein nämä edut ovat suomenkielisiä syrjiviä ja saattavat suomenkielisen väestönosan joissakin asioissa ruotsinkielisiä huonompaan - eikä edes tasa-arvoiseen - asemaan.

Osa ruotsinkielisistä haluaa elää omassa ruotsinkielisessä pikku maailmassaan kehdestä hautaan. Heillä on omat ruotsinkieliset päiväkotinsa, koulunsa, yliopistonsa, tienviitat ruotsiksi kotiovelle, tv-kanavansa ja vanhainkotinsa. Siltä varalta, että he joutuvat pois ruotsinkielisestä ympäristöstään, on maan oltava kaksikielinen.

Vaatimukset ruotsinkielisestä palvelusta ja ruotsinkielistä eduista tulevat heiltä luonnostaan. Sitä ei ruotsinkielisen tarvitse ponnistella. Suomenkielinen sen sijaan joutuu ponnistelemaan vaatiakseen edes tasavertaista kohtelua itselleen. Näin kirjoitti ruotsinkielinen *Hélène Rotkirch* 28.6.2008 Helsingin Sanomien mielipidesivulla: "Ruotsia ei siis opeteta Suomessa siksi, että suomalainen pääsisi veljeilemään ruotsalaisen kanssa tämän kielellä, vaan jotta Suomen toista virallista kieltä puhuvat saisivat palvelua omassa maassaan omalla kielellään". Ja näin kirjoitti *Johanna Wikström* 28.5.2008 myös Helsingin Sanomien mielipidesivulla: "Kaksikielisyyden tulee olla ensiluokkaista uudessa innovaatioyliopistossa". *Joakim Sederholm* kirjoitti puolestaan 18.10.2009 HS:n mielipideosastolla muun muassa näin: "Mielestäni ruotsinkielisten maksamat verorahat pitäisi voida korvamerkitä, jotta voimme perustaa ja ylläpitää itse tarpeitamme vastaavia palveluja. Myös alueelliset suojatoimenpiteet ovat tarpeen".

Etuisuuksien juuret jo historiassa

Suomenruotsalaisten aina tosissaan esittämät kieleen perustuvat vaatimukset juontavat historiasta. Osa vaatimuksista ja saaduista eduista pohjautuu jo niinkin kaukaa kuin 1600-1800-luvuilta. Ruotsin vallan aikana maahan muuttaneet aateliset ja muutkin kruunun palvelijat saivat tulevan vaurautensa perustaksi laajoja maa-alueita. Vaurautta edelleen kohensi lähinnä suomenkielisten talonpoikien ja torppareiden lähes ilmainen työ, jota nämä olivat velvoitetut tekemään kartanoille tietyn ajan vuodesta. Näiltä ajoilta on periytynyt erityisesti monien ruotsinkielisten sukujen taloudellinen valta Suomessa.

Ruotsin vallan aikainen koululaitos suosi ruotsinkielisiä maahanmuuttajia ja heidän jälkeläisiään. Olihan 1600-luvun julkiset koulut - siis pedagogiot, triviaalikoulut ja lukio - ruotsinkielisiä. Opetuskieli oli ruotsi ja osittain latina. Kielen mukanaan tuoman koulutusedun lopullisena niittinä oli vuonna 1640 perustettu yliopisto, *Kungliga Akademien i Åbo*. Sielläkin opetuskielet olivat latina ja ruotsi, mutta suomeksi ei voinut opiskella. Akatemia koulutti muun muassa sen ajan papiston, opettajat ja virkamiehistön.

Maan viranomaiskieli oli tietenkin ruotsi ja palvelut sai ruotsin kielellä. Samalla, kun ruotsinkieliset nostivat itsensä yhteiskunnassa jalustalle, joutui suomenkielinen väestö nöyrytymään asemaansa toisen luokan kansalaisina omassa maassaan. Paine ruotsin kielen mukanaan tuoman paremman yhteiskunnallisen aseman saamiselle aiheutti kuitenkin sen, että osa väestöstä vaihtoi leiriä ja äidinkiellensä paremman elämän toivossa.

Ruotsinkielisen kulttuurin kääntöpuoli - musta aukko suomenkielisessä kulttuurissa

Ruotsinkielisen kulttuurin synty ja ylikorostunut asema oli tuon ajan kieliasetelmaa vasten peilattuna täysin luonnollista. Jos kerran kouluissa eikä Akatemiassa saanut opiskella suomeksi, miten siinä olisi monikaan suomenkielinen voinut nousta kulttuurin tai yhteiskunnan huipulle.

Koska ruotsinkieliset vallanpitäjät eivät suvainneet tarjota koulutusta suomeksi, niin vähintään neljä viidesosaa kansasta jätettiin "sivistyksen" ulkopuolelle. Kokonaisten sukupolvien ketju suomenkielisiä kulttuuri-, valtio- tai merkkihenkilöitä menetettiin 1600-1800-luvuilla. Kansakuntamme historian kirjoista emme voi lukea *Jaakko Jussinpojista, Tapani Matinpojista, Aino Antintyttäristä*, emmekä muistakaan, jotka olisivat luonnostaan olleet aikakautensa suurmiehiä tai -naisia. Järjestelmällinen suomen kielen ja suomenkielisten perusoikeuksien polkeminen esti sen.

Ruotsinkieliset haluavat aina kaikessa korostaa omaa ruotsinkielistä kulttuuriaan. Menneet vuosisadat muistetaan lähinnä ruotsinkielisistä suurmiehistä, joilla oli ruotsinkielinen nimi ja jotka puhuivat ruotsia. Voiko noita vuosisatoja kutsua - sanan täydessä merkityksessä - sivistyksen ajaksi, sillä niin räikeää oli ruotsin kielen ylivalta maassa. Suomenkielisille nuo vuosisadat olivat sorron ja alistamisen aikaa. Vasta Kalevalan ja Seitsemän veljeksen julkaisemiset alkoivat nostaa suomen kielen arvostusta. Samalla kansan menetetty identiteetti alkoi jälleen saada balsamia haavoihinsa.

Martti Ahtisaari luetteli Helsingin Sanomien vieraskynä-kirjoituksessaan 28.9.2009 joukon ruotsinkielisiä suurmiehiä osoituksena ruotsista sivistyskielenä ja perusteena opiskella ruotsia. Ei hänellekään juolahtanut mieleen, että jollekin kansanosalle opiskelu oli tehty helpommaksi kuin jollekin toiselle kansanosalle.

Kun eri yhteyksissä tuodaan esiin suomenruotsalaisen kulttuurin saavutukset, olisi syytä muistaa myös mitalin toinen puoli.

Täysin epäoikeudenmukainen koulutusjärjestelmämme

Ruotsinkielisille jo 1600-luvulta periytynyt koulutuksellinen etuasema on saanut jatkaa uudelle vuosituhannelle. Kielivähemmistölle suodut paremmat koulutusmahdollisuudet edustavat pahinta mahdollista syrjintää. Tämä siksi, että koulutus tarjoaa ihmiselle ehkä vankimman voimavaran ja pohjan elämälle.

Syrjivistä etuisuuksista pahimpana voidaan pitää ruotsin kieleen perustuvia kiintiöitä yliopistoissa; erityisesti oikeus-, kauppa- ja yhteiskuntatieteellisillä koulutusaloilla.

Suomenkielisiä sortavaan vääryyteen ovat syinä toisaalta ruotsinkielisten yliopistojen eli Åbo Akademin ja Svenska Handelshögskolanin ylisuuret opiskelijapaikkamäärät sekä toisaalta kuuden kaksikielisen yliopiston - Helsingin yliopisto, Teknillinen korkeakoulu, Kuvataideakatemia, Sibelius-Akatemia, Taideteollinen korkeakoulu ja Teatterikorkeakoulu – kiintiöpaikat ruotsin kielelle (ruotsinkielisille).

On vielä mainittava, että kahdessa ensimmäisessä opetus- ja hallintokieli on ruotsi, kun taas jälkimmäisissä suomi ja ruotsi. Uutena 1.1.2010 aloittavan Aalto-yliopiston muodostavat Helsingin kauppakorkeakoulu, Taideteollinen korkeakoulu ja Teknillinen korkeakoulu. Ilmeisesti Aalto-yliopiston opetus- ja tutkintokielet jätetään yliopistoittain ennalleen. Siten teknillisellä ja taideteollisella alalla opetus- ja tutkintokielet olisivat suomi ja ruotsi sekä kaupallisella alalla suomi. Nytkään ei ilmeisesti uskallettu muuttaa entisiä kielirakenteita.

Ruotsissa kielikiintiöt poistettiin, koska niiden katsottiin syrjivän enemmistökielisiä. Opetuskieli on samoin ruotsi eikä suomeksi siellä voi opiskella.

Suomen kieroutuneesta koulutustilanteesta opetushallituksen Wera-raportointipalvelun julkaisu ”Koulutuksen määrälliset indikaattorit vuodelta 2006” kertoo karun totuuden. Mainitun julkaisun taulukosta 8.18. ilmenee ruotsinkieliset hakijamäärät yliopistoihin, hyväksytyt ja ruotsinkielisten hakijoiden hyväksymisprosenttiosuudet.

Taulukko 1. Ruotsinkieliset hakijat, hyväksytyt ja näiden %-osuudet hakijoista yliopistoihin sekä paikan ottaneet v. 2000-2006

(Lähde: Opetushallituksen Wera-raportointipalvelun julkaisu: Koulutuksen määrälliset indikaattorit vuodelta 2006)

Lukuvuosi	Hakijat	Hyväksytyt	Hyväksytytjen %-osuus	Paikan ottaneet
2000-2001	2959	1615	55 %	1512
2001-2002	3277	1809	55 %	1680
2002-2003	3084	1689	55 %	1577
2003-2004	3266	1689	52 %	1581
2004-2005	3255	1687	52 %	1550
2005-2006	3294	1689	51 %	1549

- Hakijat: antalet sökande som uppgav svenska som modersmål vid ansökan till universiteten

- Hyväksytyt: antagna

- Hyväksytytjen %-osuus: antagningsprocenten bland de svenskspråkiga sökandena

Yhden opiskelupaikan säännöksen mukaan saman lukuvuoden aikana voi ottaa vain yhden opiskelupaikan, joten henkilö esiintyy paikan ottaneiden luvuissa vain kerran

Yliopistoihin on vuosina 2000-2006 päässyt 51-55 prosenttia ruotsinkielisistä hakijoista (taulukko 1). Vastaavasti suomenkielisistä hakijoista on hyväksytty 34-36 prosenttia (taulukko 2) ja ulkomaalaisista hakijoista noin 25 prosenttia.

Taulukko 2. Suomenkieliset hakijat, hyväksytyt ja näiden %-osuudet hakijoista yliopistoihin sekä paikan ottaneet v. 2002-2006

(Lähde: Opetushallituksen Wera-raportointipalvelun julkaisu: Koulutuksen määrälliset indikaattorit vuodelta 2006)

Lukuvuosi	Hakijat	Hyväksytyt	Hyväksytytjen %-osuus	Paikan ottaneet
2002-2003	64843	23416	36 %	22604
2003-2004	64292	22305	35 %	21649
2004-2005	66644	22902	34 %	22162
2005-2006	62754	21930	35 %	21219

Yhden opiskelupaikan säännöksen mukaan saman lukuvuoden aikana voi ottaa vain yhden opiskelupaikan, joten henkilö esiintyy paikan ottaneiden luvuissa vain kerran

Suomenkielisten hyväksytytjen määrät ovat vaihdelleet eri vuosina. Ruotsinkielisten hyväksytytjen määrät ovat vuodesta toiseen lähes vakio. Tämä viittaa selvästi kiintiöperiaatteeseen.

Tilastokeskuksen väestötietokannasta on alla esitetty 20-24-vuotiaiden määrät ja %-osuudet

kieliryhmittäin. Lisäksi määristä on laskettu yhden ikävuoden keskimääräinen koko kieliryhmittäin.

Taulukko 3. 20-24-vuotiaiden määrät ja %-osuudet ja yhden ikäluokan keskimääräinen koko vuonna 2006

(Lähde: Tilastokeskuksen tilastotietokanta)

Kieliryhmä	20-24-vuotiaat	%-osuus	Yhden ikäluokan keskikoko
suomenkieliset	302611	91,1 %	60522
ruotsinkieliset	15946	4,8 %	3189
saamenkieliset	118	alle 0,1 %	24
muunkieliset	13329	4,0 %	2665
Yhteensä 20-24-vuotiaat	332004	100 %	66400

Vuonna 2006 ruotsinkielisiä oli keskimäärin alle 3200 yhtä ikäluokkaa kohden (20-vuotiaita oli 3134, 21-vuotiaita 3218 ja 22-vuotiaita 3164 jne.). Samana vuonna yliopistoihin hyväksyttiin 1689 ruotsinkielistä opiskelijaa eli 53 prosenttia ikäluokasta. Vastaavasti hyväksyttiin 21930 suomenkielistä opiskelijaa eli vain 35 prosenttia ikäluokasta. Epäsuhdetta huonontaa vielä entisestään se, että ruotsinkielisiä opiskelee lisäksi Ruotsin yliopistoissa. Ahvenanmaalaisista nuorista peräti yli puolet opiskelee Ruotsissa.

Mikäli ruotsinkielistä hakijoista olisi hyväksytty vain 35 prosenttia eli suomenkielisten osuutta vastaava määrä, olisi luku vain alle 1150 ruotsinkielistä opiskelijaa vuodessa. Koska näin ei ole, voidaan sanoa, että ruotsinkieliset saavat yliopistoihin noin 500 ”ylipaikkaa” vuodessa suomenkielisiin nähden. Siten 10 vuodessa 5000 suomenkielistä on menettänyt opiskelupaikan yliopistossa kiintiöjärjestelmästä johtuen jopa huonommat pääsykoe- ja todistuspisteet saaneille ruotsinkielisille.

Pitkälle 1900-luvun puoliväliin asti tilanne oli suomenkielisten kannalta paljonkin huonompi. Itsenäisyyden alkuajoille asti ruotsinkielisiä valmistui yliopistoista määrällisesti jopa enemmän kuin suomenkielisiä.

Nykyisin kuulee ruotsinkielisten yrittävän perustella koulutuksen epäsuhdetta sillä, että suomenkieliset voivat halutessaan hakea opiskelemaan ruotsinkielisissä yliopistoissa tai kiintiöpaikoilla. Tällaiset perustelut ovat käsittämättömiä tai suorastaan loukkaavia. Miksi myös suomenkielinen ei opiskelisi äidinkielellään, kuten ruotsinkielisetkin haluavat tehdä. Toinen epäoikeudenmukainen syy on se, että suomenkielinen joutuu suorittamaan vaikeahkon ruotsin kielikokeen todistaakseen ruotsin osaamisensa. Ruotsinkielinen ei tietenkään joudu vastaavaa suomen kielikoetta suorittamaan hakiessaan suomenkieliselle linjalle.

Miksi saman annetaan jatkua?

Opetusministeriön uusin suunnitelma yliopistojen aloituspaikkamääräksi vuodelle 2012 jatkaa samaa enemmistöä syrjivää linjaa. Suunnitelmassa on edelleen varattu ruotsinkielisille täysin ylisuuri osuus korkeimman asteen opetuksesta Suomessa.

Opetusministeriö on varannut ruotsinkielisille 6,7 prosentin osuuden yliopistopaikoista, vaikka ruotsinkielisten nuorten (20-24-vuotiaiden) osuus oli vuonna 2006 vain noin 4,8 prosenttia koko maan vastaavasta ikäryhmästä.

Räikein vääryys on yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan 9,2 prosentin ruotsinkielinen osuus. Näin suuri yliedustus johtaa siihen, että jatkossakin julkishallinnon ja liike-elämän johtopaikoille sijoittuu liikaa ruotsinkielisiä – aivan kuten ennenkin historiamme aikana.

Sen sijaan ammatillisen peruskoulutuksen ja ammattikorkeakoulutason koulutuspaikkoja on ruotsinkielisille varattu vain 4 – 4,5 prosentin osuus. Tämä lienee eräs selitys sille, miksei vanhainkoteihin ja sairaaloihin riitä ruotsinkielisiä työntekijöitä. Hoitohenkilöstön vajetta yritetään paikata suomenkielisillä työntekijöillä, joilta *Hélène Rotkirch* ja *Johanna Wikström* vaativat ensiluokkaista palvelua ruotsiksi.

Yliedustus johtotehtäviin

Korkeakoulukiintiöillä on pidetty ruotsinkielisen väestöosan koulutustaso muun väestön tasoa korkeammalla. Koulutusetu on taas merkinnyt vuosikymmenien saatossa väestöosuuteen nähden yliedustusta korkeimmassa virkamiehistössä ja yritysjohdossa. Lisäksi liian moni suomenkielinen on menettänyt paikan ruotsinkielisille kiintiöekonomeille, kiintiölakimiehille ja kiintiömaistereille.

Myös suhteeton kielitaitovaatimus poikii työpaikkoja kielivähemmistön edustajille, koska heidän ruotsin kielen taitonsa saattaa painaa enemmän kuin henkilöiden muu pätevyys. Yle on esimerkki työpaikasta, jossa ruotsin kielen taidon merkitys korostuu liiaksi. Yle onkin palkannut suomenkieliselle uutis- ja ajankohtaisohjelmapuolelle suhteellisesti paljon ruotsinkielisiä toimittajia.

Päällekkäinen organisaatio eri hallinnonaloilla luo keinotekoisesti "ruotsinkielisiä työpaikkoja".

Koulutusetu jollekin väestöryhmälle suo mahdollisuuden parempaan työpaikkaan. Se taas luo mahdollisuuden parempaan palkkaan, parempiin elinolosuhteisiin ja jopa edellytykset parempaan terveyteen.

Ihmetyttää myös, miksi ruotsinkielisillä on kieliasioiden valmistelussa säännöllisesti omaa väestöosuuttaan suurempi edustus. Hyvä esimerkki on kielilain 2004 valmistelu, jossa "ruotsin kielen asiantuntijat" pääsivät yliedustettuina valmistelemaan itselleen mieluisan lain. Lisäksi on outoa, että rkp istuu hallituksessa vuodesta toiseen vaalituloksesta riippumatta päätehtävänä kielipolitiikan vahtiminen.

Tie- ja katukyltit

Miksi pienen kielivähemmistön takia kadunnimet ja tieopasteet ovat kahdella kielellä? Muualla maailmassa yleisperiaate on, että katukyltit ovat enemmistön kielellä. Näin on Ruotsissa. Näin on Ahvenanmaallakin, vaikka siellä on noin 5 prosenttia ja Maarianhaminassa lähes 10 prosenttia suomenkielisiä. Mutta näin ei ole Manner-Suomessa.

Sveitsissä tilanne on ratkaistu niin, että esimerkiksi Zürichissä katujen ja teiden nimet ovat vain saksaksi, Genevessä vain ranskaksi, Luganossa vain italiaksi ja Graubündenin kantonin retoromaanisilla alueilla todellakin vain retoromaaniksi.

Kaksikieliset kyltit vaikeuttavat lukemista, aiheuttavat hämmennystä ulkomaalaisille ja ovat ennen kaikkea turha kustannuserä.

Olkoon Ahvenanmaalla katu- tai tieopasteet pelkästään ruotsin kielellä. Se ei haittaa silloin, jos

myös Helsingissä tai missä tahansa muualla, missä asuu suomenkielinen enemmistö, katukyltit ovat vain suomeksi.

Ruotsinkielisillä omat laitoksensa

Suomessa kielivähemmistöllä pitää olla omat päiväkodit ja koulut. Yhteiskunnalle tulisi kuitenkin selvästi edullisemmaksi, jos edes joskus ja jossain käytettäisiin - mahdollisuuksien mukaan – yhteisiä ruokailu- ja liikuntatiloja sekä muita erityistiloja. Edullisinta tietenkin olisi, jos opetus tai hoito tapahtuisi samoissa tiloissa. Ruotsinkielisissä yksiköissä ryhmäkoot ovat pienempiä kuin suomenkielisillä. Ruotsinkieliset sanovat, että koulumatkat ovat pitkiä. Se pitää kyllä paikkansa. Sama tilanne on tosin monilla Pohjois- ja Itä-Suomen koululaisillakin.

Ruotsissa ei ole julkisin varoin kustannettuja suomenkielisiä peruskouluja, ja vain poikkeustapauksessa saa kunnallisessa (ruotsinkielisessä) koulussa olla edes suomenkielisiä luokkia. Pääosa noin 58000 suomenkielisestä koululaisesta on sulautettuina ruotsinkielisiin koululuokkiin. Tämä on siis palkinto Ruotsin ja Suomen pitkstä yhteisestä historiasta ja veljellisestä suhteestamme.

Ahvenanmaalla on toimittu samoin.

Vain Suomella näyttää olevan varaa erillisiin yksiköihin ja laitoksiin. Kieli on kaikessa jakavana tekijänä.

Suomessa on kaksi ruotsinkielistä yliopistoa. Ei liene yllätys, että Ruotsissa ei ole suomenkielistä yliopistoa eikä suomenkieliselle opetukselle edes kiintiöpaikkoja. Ruotsissa kielikiintiöt poistettiin, koska niiden katsottiin syrjivän enemmistökielisiä.

Kielen takia pitää aina olla rinnakkainen ja kaksinkertainen hallinto. Tosin ei ruotsinkielisillä sentään kaikissa asioissa ole asiat hyvin järjestetty. Maasta löytyy yksi täysin yksikielinen laitos, sillä vankeinhoito on suomenkielistä. Maasta todella puuttuu oma ruotsinkielinen vankeinhoidon yksikkönsä.

Helsingin kaupunki on perustanut ruotsinkieliset vastaanottoyksiköt Viiskulman, Munkkiniemen ja Itäkeskuksen terveysasemille. Terveysasemien ruotsinkieliset palvelut ovat – ruotsinkielisiä – puhelimitse tapahtuvasta ajanvarauksesta lähtien. Tarkoitus on, että ruotsinkielinen asiakas tai perhe voi valita em. kolmen yksikön välillä tai asuinpaikkansa mukaisen terveysaseman. Viimeksi mainitussa tilanteessa äidinkieliseen palveluun ei sitouduta.

Kun kaikki on viety ruotsinkielisen väestön hoivaamisessa näin pitkälle, herää kysymys, miksi koko väestö pitää edelleen pakkokouluttaa ruotsin kielen opintoihin.

Taloudellinen tuki

Lapsilisät muodostavat maassamme pienen erikoisuuden eriarvostavien asioiden joukossa. Manner-Suomessa 1. lapsilisään oikeuttavasta lapsesta maksetaan 100 euroa kuukaudessa. Ahvenanmaalla 1. lapsesta maksetaan 110 euroa kuukaudessa. Vastaavat lapsilisien määrät useammista lapsista ovat: 2. lapsi 110,50 euroa (Ahvenanmaalla 143 euroa), 3. lapsi 141 euroa (185 euroa) ja 4. lapsi 161,50 euroa (Ahvenanmaalla 214 euroa).

On hieman outoa, miksi Suomessa ovat taas nämä ”kymmenykset” ruotsinkielisille, tässä tapauksessa tosin vain ahvenanmaalaisille. Suomessa valtio päättää lapsilisistä, mutta Ahvenanmaalla maakuntahallitus. Sikäli asia kuitenkin koskee kaikkia suomalaisia, että Suomen

valtio tukee yksipuolisesti Ahvenanmaata antamalla sille tulonsiirtoina osan valtionyhtiöiden nettotuloista. Kuitenkaan vastavuoroisesti Ahvenanmaalla ei ole velvoitteita tarjota kunnallisia palveluita suomenkielisille.

Opetusministeriö päättää vuosittain tieteen, taiteen ja kulttuurin apurahoista valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetut summat. Viime vuosina tuki on ollut runsas 20 miljoonaa euroa. Opetusministeriön valtiosihteeri *Stefan Johansson* sanoi Helsingin Sanomissa 9.7.2008 näin: ”En usko, että ruotsinkielisten säätiöiden vahva asema vääristäisi taide-elämää. Valtio ei aio apurahapäätöksissään ryhtyä suosimaan suomenkielisiä. Valtion apurahoista myönnetään tulevaisuudessakin kahdeksan prosenttia ruotsinkielisille”.

Viisi suurinta yksityistä säätiötä tuki Tilastokeskuksen mukaan noin 47 miljoonalla eurolla tiedettä, taidetta ja kulttuuria vuonna 2007. Siitä 28 miljoonaa euroa tuli ruotsinkielisiltä säätiöiltä.

Suomenruotsalaiset säätiöt tukevat suomenruotsalaista kulttuuria ja koulutusta, ruotsin kieltä sekä suomenruotsalaista toimintaa Suomessa. Suomenruotsalaisista säätiöistä Svenska kulturfonden jakoi vuonna 2008 tunnustuksina ja palkintoina yhteensä 36 miljoonaa euroa. Samalla se on noussut Suomen kulttuurirahaston ohi maan suurimmaksi kulttuuria tukevaksi säätiöksi. Lisäksi ainakin Konstsamfundet ja Svenska litteratursällskapet jakavat yhteensä muutaman miljoonan euron edestä apurahoja ja avustuksia. Suomenruotsalaisten säätiöiden apurahoista noin 90 prosenttia menee suomenruotsalaiselle kulttuurille. Loput 10 prosenttia menee suomenkielisille taiteilijoille, jotka toimivat ruotsinkielisessä ympäristössä.

Suomenkieliset yksityiset säätiöt jakoivat vuonna 2007 vajaa 20 miljoonaa euroa. Suomen kulttuurirahasto lisäksi muun muassa Jenni ja Antti Wihurin rahasto on merkittävä apurahojen jakaja. Suomen kulttuurirahaston talouspäällikkö *Juhani Putkonen* sanoi HS:ssä 9.7.2008 näin: ”Ruotsinkielisten säätiöiden kasvu ei ole vaikuttanut toimintaamme mitenkään. Olemme tukeneet hankkeita riippumatta siitä, ovatko ne suomen-, ruotsin- vai englanninkielisiä”.

Kehitys näyttää johtavan suomenruotsalaisen kulttuurielämän ylikorostumiseen, sillä merkittävän rahamäärän jakamista ohjaavat pelkät kielipoliittiset motiivit. Suomessa on taloudellisesti helpompaa olla ruotsinkielinen kuin suomenkielinen taiteen, kulttuurin tai tieteen edustaja.

Ahvenanmaasta malli muulle Suomelle

Ahvenanmaa muodostaa ruotsinkielisten etuisuuksien joukossa merkillisen lukunsa. Ahvenanmaalla kaksikielisyys ei ole rikkautta, kuten muualla Suomessa. Ahvenanmaalla ei tarvitse noudattaa kielilakia. Ruotsinkielisillä ei ole pakkosuomea eikä virkamiessuomen koetta tai velvoitteita. Ahvenanmaalla ei ole ainoatakaan suomenkielistä peruskoulua, eivätkä suomenkieliset saa mitään kunnallisia palveluita suomen kielellä. Euroopan Yhteisöjen tuomioistuimien nosti Suomen valtiota vastaan kanteen - Yhdenvertaisuusdirektiivin 2000/43/EY täytäntöönpanon myöhästyminen Ahvenanmaalla – sen vuoksi, että Ahvenanmaa syrji suomenkielistä vähemmistöään.

Ahvenanmaalla tapahtuvan syrjinnän on myöntänyt entinen kansanedustaja *Gunnar Jansson*, joka Tv1:n Mot-ohjelmassa 25.10.2004 sanoi näin: ”Syrjiä saa kahdella edellytyksellä a) syrjintään on objektiiviset perusteet ja b) nämä perusteet on laissa määritelty”. Samaan aihepiiriin kuuluvasta asiasta ruotsin- ja jiddishinkielisessä kodissa kasvanut kansanedustaja *Ben Zyskowitz* on käyttänyt nimitystä positiivinen syrjintä. Se on hänen mukaansa sallittua puhuttaessa ruotsin pakko-opiskelusta ja ruotsinkielisten etuisuuksista.

Jos Ahvenanmaalla tai vaikkapa Ruotsissa kielivähemmistön syrjintä on hyväksyttävää, niin eikö

Manner-Suomessa olisi samoin perustein hyväksyttävää kielivähemmistön positiivinen syrjintä?

Ahvenanmaalla on käynyt lukuisia ulkomaalaisia valtuuskuntia tutustumassa alueen kielitilanteeseen. Olisiko Suomen eduskunnankin aika tehdä muutaman päivän, ehkä viikonkin, tutustumismatka Ahvenanmaalle?

Miksei Ahvenanmaan malli olisi käyttökelpoinen malli Manner-Suomeenkin? Kaikki palvelut olisivat suomeksi ja maa olisi yksikielisesti suomenkielinen. Se olisi samaa positiivista syrjintää, jota yleisillä käytetään Ahvenanmaasta puhuttaessa.

Yle

Ruotsinkielisellä ohjelmapuolella on televisiokanava Fst5 ja kaksi radiokanavaa, radio Vega ja radio Extrem. Näiden ohjelmatuotanto vie 16,8 prosenttia eli noin 70 miljoonaa euroa Ylen yli 400 miljoonan euron kokonaiskustannuksista. Kuitenkin noin 5 prosentin väestöosuus vastaisi kuluosuutena vain hieman yli 20 miljoonaa euroa. Siten noin 50 miljoonaa euroa on pois suomenkielisestä ohjelmatuotannosta. Käänteisesti ilmaistuna suomenkieliset maksavat 50 miljoonaa euroa vuodessa ruotsinkielisestä ohjelmatuotannosta.

Tällainen kieleen perustuva etu on jälleen mahdoton hyväksyä.

Olisiko syytä irrottaa Ylen ruotsinkielinen puoli omaksi Mtv3- ja Nelonen-tyyppiseksi kokonaisuudeksi, jonka kustannukset maksaa yksityinen puoli eli vaikkapa upporikkaat ruotsinkieliset säätitöt? Nykyisellään kielienemmistön pääosin maksama Fst5 vaikuttaa lisäksi liiaksi yhden puolueen omalta tv-kanavalta. Milloinkohan muutkin puolueet saavat oman kanavansa?

Ruotsin kielestä aiheutuvat kustannukset selvittämättä

Mitä tämä kaksikielisyys maksaa? Jääkö se satoihin miljooniin euroihin vuodessa vai puhutaanko jo miljardiluokan menoista?

Tätä sopii kysyä eduskunnalta, joka lupasi selvittää kustannukset kielilain valmistelun yhteydessä. Työ on jäänyt kesken. Jälleen on yksi kielikysymyksen ydinkysymyksistä jäänyt vastausta vaille. Todella tärkeä asia on pimitetty kansalta. Oikea tieto kustannuksista saattaisi herättää kansalaiset vaatimaan pakkoruotsiin uhrattujen rahojen käyttämistä esimerkiksi terveydenhoitoon ja vanhustenhoitoon. Kunnallinen terveydenhoito on 2000-luvulla huonontunut ja vanhusten hoito räjähtämässä käsiin. Moni muukin kohde tarvitsisi enemmän tukea kuin ylenpalttisesti holhottu kielivähemmistö.

Ruotsin kielestä välillisesti tai suoraan aiheutuvia kustannuksia ovat ainakin nämä:

- kokonaisten ikäluokkien tarpeettoman laaja pakollisen ruotsin opetus peruskoulusta yliopistoon
- henkilötasolla turhaan aineeseen hukattu aika
- väärin suunnattu opettajien koulutus
- päällekkäinen tai rinnakkainen ruotsinkielinen hallinto
- asiapapereiden ja julkaisujen käännöstyö ja painatus
- kaksikieliset tie- ja katumerkit
- Ahvenanmaa
- Ylen ruotsinkielinen tv- ja radiotuotanto

Tästä luettelosta vain kahden viimeisen kohdan kulut voidaan arvioida. Ahvenanmaan saamat

nettosiirrot olivat vuonna 2005 yli 30 miljoonaa euroa. Kuitenkin valtionyhtiöiden hyvät nettotulokset tai esimerkiksi valtionyhtiöiden myynneistä tulevat voitot nostaisivat Ahvenanmaan Suomen valtiolta saamia tukia merkittävästi.

Edellä jo todettiin, että Ylen kokonaisbudjetista ruotsinkielisen tv- ja radiotuotannon kuluosuus 16,8 prosenttia merkitsee 50 miljoonan euron lisälaskua suomenkielisille.

Olisi jo korkea aika saada todellista tietoa kansalaisia ärsyttävän pakkoruotsituksen ja ruotsinkielisiä suosivan järjestelmämme kokonaiskustannuksista.

Maailman lellityin vähemmistö

Jos vielä 200 tai vaikkapa 100 vuotta sitten ruotsinkielisillä oli kielen mukanaan tuomia etuoikeuksia, niin miksi vielä 2000-luvulla näin pitäisi olla? Mitään epäoikeudenmukaiseksi havaittua järjestelmää ei tule säilyttää vain sillä perusteella, että näin on aina ollut.

Ruotsinkielisten erikoiskohtelu on herättänyt kansainvälistäkin huomiota. The New York Times-lehden mukaan suomenruotsalaiset ovat maailman lellityin vähemmistö.

Mikkelissä 21.10.2009
Leo Havukainen
Valtiot. maist.